

BİR ŞEHİRSEL TOPONİMİ ARAŞTIRMASI: KİLİS’TE CADDE ve SOKAK İSİMLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Salman ÖZÜPEKÇE¹

ÖZET

Her kentin kendine has kültürü, sosyolojisi, tarihi ve doğası vardır. Bu durum o kenti diğerinden ayıran kimliğidir. Bu çalışmada, tarih boyunca önemli iki yerleşme olan Gaziantep ve Halep arasındaki geçiş güzergâhı üzerinde yer alan Kilis’in cadde ve sokak adları toponimik bir analize tabi tutulmuştur. Bu araştırmada, Kilis şehrinde cadde ve sokak adları sınıflanırken belirli kriterler göz önünde bulundurulmuştur. Bu araştırmada Kilis’te yer alan cadde ve sokak isimleri 10 kategori şeklinde ele alınmıştır. Bu analiz sonucunda, Kilis’te dini, yerel ve ulusal şahısların adlarının cadde ve sokak adlandırılmasında önemli bir role sahip olduğu tespit edilmiştir. Kilis’te egemen politik sürece, cumhuriyet dönemine ve bu döneme ait kazanımlara dair önemli toponimik bulgulara rastlanılmıştır. Araştırma sonucunda dikkati çeken bir diğer önemli bulgu ise Kilis’te genel olarak cumhuriyetle ilgili, savaşlarla ilgili ve ulusal önemli kişilere ait adlar caddelere verilirken, yerel önemli şahıslarla ilgili, doğal ve kültürel peyzaj ile ilgili, ibadet yerleri ile ilişkili ve kentsel mimari ile ilgili adların sokaklara verilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Kent kimliği, Toponimi, Kilis’te Cadde ve Sokak İsimleri.

AN URBAN TOPONYM SURVEY: CLASSIFICATION of AVENUE and STREET NAMES in KİLİS

ABSTRACT

Each city has its own culture, sociology, history and nature. This is another analysis of the avenues and streets of Kilis, located on the transition course between Gaziantep and Aleppo, two important settlements throughout history. In this country, certain criteria are taken into account in the Kilis street and research exam. avenue and street names in Kilis are in 10 categories. In this analysis, it has been determined that the names of religious, local and national

¹ Salman Özüpekçe, Dr., Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Coğrafya Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, salmanozu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1763-8011.

persons in Kilis have an important role in naming avenue and streets. In Kilis, there are important toponymic findings belonging to the dominant political period, the republic period and the achievements of this period. Another important find of the research is that in Kilis in general; While the names of the republican, war -related and national important persons are given to the streets, it is the giving of the names related to the local prominent persons, the natural and cultural landscape, the words of worship and the architecture.

Keywords: *Urban Identity, Toponyme, Avenue and Street Names in Kilis.*

1. GİRİŞ

Kentler konumu, tarihi, kültürü, sosyolojisi ve ekonomik yapısıyla kimlik/şahsiyet sahibi alanlardır. Bu kimlik/şahsiyet, bir kenti diğerinden farklı kılan şeydir (Ulu ve Karakoç, 2004; Tatlıdil, 2009; Karabacak, 2013; Oğurlu, 2014). Kentlerin şahsiyeti ve kimlikleri dönemin ihtiyaçlarına cevap olabilmek adına kendi kendisini yenileyen dinamik bir yapıya sahiptirler (Çıldam, 2018).

Kentlerde hâkim olan kimlik ve şahsiyet, aynı zamanda yerleşim biriminden, sokak ve cadde adlarına kadar bir yerden diğerine belirleyici etkiye sahiptir. Bu bağlamda, kentlerin kimliği ile o kentte yer alan cadde ve sokak adları arasında yakın bir ilişki söz konusudur (Azaryahu, 1996; Çocuklu, 2019). İnsanın yaşadığı yeri ve genel olarak mekânı anlamlandırmak amacıyla en önemli faaliyetlerinden birisi, ona isim vermektir. “İsmlendirme insanın tarihi kadar eskidir” denilebilir (Aliagaoglu ve Uzun, 2011; Tamtamış, 2018). Kırsal ve kentsel yerleşim adlarının isimlendirilmesinin analizi üzerine yapılan araştırmalara toponimi adı verilmektedir (Aliagaoglu ve Yiğit, 2013; Kayserili, 2016; Aliagaoglu ve Uğur, 2018). Toponimik analizlerde dikkati çeken durum, insanın mekâna verdiği yer isimlerinin kültürel, tarihsel, sosyolojik ve doğal nüveler içermesidir. Bu bağlamda yer isimlerini anlamak, bir mekânın tarihini kültürünü, kahramanlıklarını, sosyolojisini ve doğal koşulları hakkında fikir edinmek bağlamında önemlidir (Köksal, 2019).

Toponimi konusunda yapılan araştırmalar kentleri, yerleşmeleri, cadde ve sokak isimlerini konu edindiği gibi aynı zamanda sulak alanları, ormanları ve dağları da içerebilmektedir. Bu anlamda, toponiminin alt konuları ortaya çıkmaktadır. Örneğin, yerleşmeye açılmamış orman gibi doğal bir alanı konu edinmek “mikrotoponimi” olarak toponiminin alt disiplini şeklinde karşımıza çıkarken (Erkol, 2013; Yılmaz ve Kaya, 2018), dağlık alanların isimlerini analiz eden araştırmalar literatürde “oronimi” olarak geçmektedir. Cadde ve sokak ve ulaşım sistemleri gibi

arazi sınıflarını konu alan araştırmalara ise literatürde “hodonimi” denilmektedir (Aliağaoğlu ve Uzun, 2011; Turan ve Ercoşkun, 2017; Kahraman, 2019).

Bir yerleşim yerinin adının tarihsel kökeninden koparılıp, o yerleşim yerine Türkçe 'de anlamı olmayan bir isim verilmesi, toponimi araştırmalarında önemli bir dezavantaj sağlamaktadır. Bir başka deyişle yerleşim yerine sahanın tarihsel, coğrafi ve kültürel özellikleri ile alakasız bir isim verilmesi, Bilge Umar'ın “Türkiye’de Tarihsel Adlar” kitabında sıklıkla değindiği konudur. Bu konu aynı zamanda toponimi çalışmalarında, araştırmacıya dezavantaj sağlayan bir meseledir (Umar,1993).

Toponimi konusunda yapılan çalışmalar Avrupa’da 1900’lü yılların başında ortaya çıkmıştır (Telli, 2018). Türkiye’de ise 1920’li yılların sonu toponimi konusunda ilk araştırmanın yapıldığı dönemdir (Açıkkel, 2013). Türkiye ölçeğinde yapılmış ilk yer adları araştırması, tam olarak 1928 yılında yapılmıştır (Şahin, 2010). Hüseyin ve Ahmet Naci tarafından (1928) yapılan “*Anadolu’da Türklere Ait Yer İsimleri*” adlı makale, Türkiye’de toponimi konusunda ele alınan ilk makaledir. 1928 yılında başlayan yer adları ile ilgili araştırmalar bugün oldukça zengin bir literatüre ulaşmıştır (Şahin, 2010). Bu çalışmada Kilis’in Cadde ve sokak adlarının tarihsel ve mekânsal analizi yapılarak, köklü bir geçmişe sahip olan ülkemizin (Güner ve Ertürk, 2004) yer adları konusunda literatüre katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, Kilis’te cadde ve sokak isimlerinin toponimik analizi yapılmıştır. Böylelikle Kilis’in tarihi, egemen politik süreci, kültürü ile yerel ve ulusal şahıslarının ulaşım sistemlerinin adlandırılmasındaki yeri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kilis hem Akdeniz hem de Güneydoğu Anadolu Bölgesine sınırdır. Kilis aynı zamanda güneyde Suriye ile sınır komşusudur (Şekil 1). Kilis merkez ilçe olarak, batısında Gaziantep’in İslâhiye ilçesi ve dağlık Sof Dağı kütlesi, kuzeyinde Musabeyli ve Polateli ilçeleri, kuzeydoğusunda Gaziantep’in merkez Şahinbey ilçesi ile doğuda Elbeyli ilçesi tarafından çevrilidir (Çelik ve Gülersoy, 2013). Kilis Gaziantep ve Halep arasındaki geçiş kuşağında (Şekil 1) yer almasından dolayı tarih boyunca farklı kültürlerden etkilenmiştir. Hem verimli tarım alanları hem de tarihi boyunca önemli ticaret yollarının geçtiği noktada bulunan Kilis, hem tüccarların hem de önemli din adamlarının uğradığı bir yer olmuştur (Akdemir ve İncili, 2014). Bu bağlamda cadde ve sokak isimlerinin söz konusu tarihsel koşuldan etkilendiği görülmektedir.

Şekil 1: Çalışma Alanı Lokasyon Haritası

2. VERİ VE YÖNTEM

Türkiye’de Cadde ve sokak isimlendirme araştırmaları yetersizdir (Aliğaçoğlu ve Yiğit, 2013). Bu bağlamda bu konudaki araştırmaların sıklığının artırılması önemlidir. Zira bu araştırmada Kilis şehrinde cadde ve sokak isimlerinin toponimik sınıflandırması yapılmıştır. Cadde ve sokak isimlerinin sınıflandırılması konusunda yapılan araştırmalarda

genel olarak iki ekolden söz etmek mümkündür. Birincisi Fransız ekolüdür. İkincisi ise, 1990'lı yıllardan sonra ağırlık kazanan Azaryahu ekolüdür. Fransız ekolünde, cadde ve sokak isimlerinin kökeni, oluşumu, manası ve tasnifi odak noktası iken, Azaryahu ekolünde ise, cadde ve sokak isimleri kimlikel ve politik mücadelenin yani egemen otoritenin güç gösteri alanıdır (Azaryahu, 1997; Günal, 2012; Aliagaoglu ve Yiğit, 2013; Aliagaoglu ve Uğur, 2018).

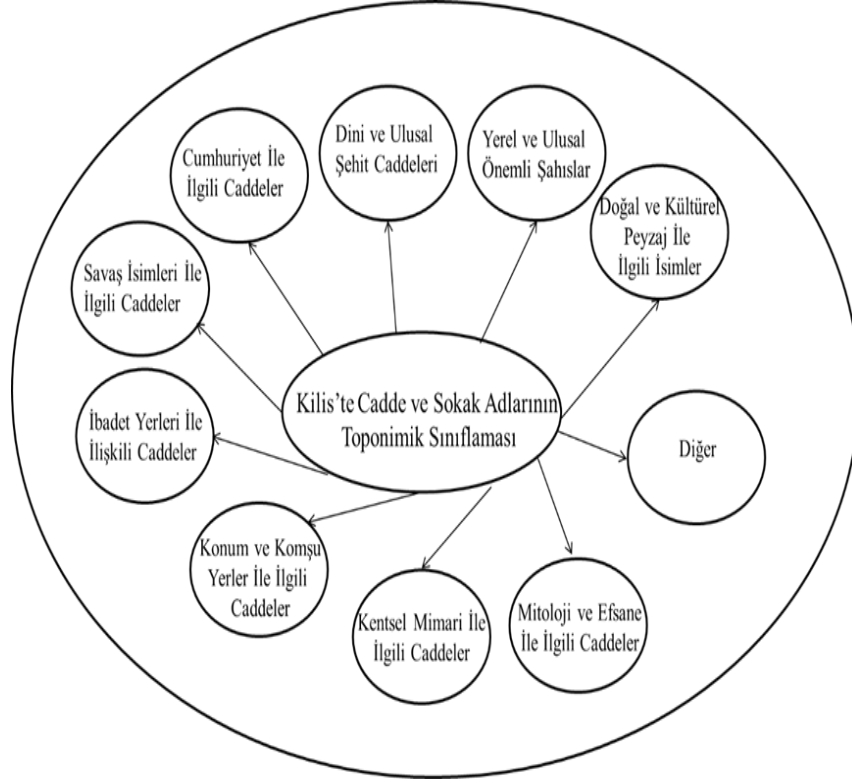
Kısacası Azaryahu ekolü yer isimlerinin ideolojik, hegomonik ve iktidar ile ilişkili kökenlerini incelerken, Fransız ekolü ise yer adlarının tasnifine/sınıflamasına dayalı bir metodolojik çizgiye sahiptir. Bu araştırmada, Kilis'te cadde ve sokak isimlerinin kültürel, ideolojik, hegomonik ve güç odaklı kodları incelenmiştir. Kültürel, ideolojik ve siyasi cadde ve sokak adları analiz edilen Kilis'te söz konusu yer adları aynı zamanda sınıflandırılmıştır. Bu yönüyle araştırmamız hem Azaryahu hem de Fransız ekolüne dair perspektif entegrasyonu sağlamıştır denilebilir.

Bu araştırmada, Kilis şehrinde cadde ve sokak adları sınıflanırken aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulmuştur (Şekil 2). Buna göre;

- Cumhuriyet ile ilgili cadde ve sokak isimleri
- Dini ve ulusal cadde ve sokak isimleri
- Yerel ve ulusal Şahıslara ait cadde ve sokak isimleri
- Tarihte bu yörede yaşanmış önemli savaşlar ile ilgili cadde ve sokak isimleri
- İbadet yerlerini merkez olarak oluşturulan cadde ve sokak isimleri
- Kilis'in bulunduğu konum ve Kilis'e komşu yerleşmeler dikkate alınarak oluşturulan cadde ve sokak isimleri
- Jeomorfoloji, iklim, sulak alanlar ve jeoloji gibi doğal peyzaj ile tarım ürünü, kentsel peyzaj gibi kriterler dikkate alınarak konulan cadde ve sokak isimleri
- Kentsel mimariden kaynaklanan cadde ve sokak isimleri
- Mitoloji ve efsane ile ilgili cadde ve sokak isimleri

Diğer (rakamla ifade edilen, fosil sokak ve caddeler, nirengi noktasına göre ifade edilen) cadde ve sokak isimleri olarak verilmiştir.

Şekil 2: Kilis'te Sokak ve Cadde İsimlerini Şekillendiren ve Kentsel Kimliği Oluşturan Parametreler

Yukarıda verilen kriterlere göre cadde ve sokak isimleri sayısallaştırılarak Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ortamında mekânsal dağılışı verilmiştir. Aynı zamanda Kilis'te hangi dönemde hangi cadde ve sokak isimleri ağırlıktadır sorusunun cevabı içinse kentin dönem dönem alansal gelişimi tespit edilmiştir. Bunun için uydu verileri kullanılarak zamansal değişim gözlenmiştir. Tüm bunların toplamında araştırmamızın 4 aşamadan oluştuğunu belirtmek mümkündür. Bu aşamalar şu şekildedir (Tablo 1).

Tablo 1: Araştırmanın Aşamaları

Birinci Aşama	Cadde ve sokak isimlerinin sayısallaştırılması
İkinci Aşama	Cadde ve sokak isimlerinin mekânsal dağılışı
Üçüncü Aşama	Uydu verilerinde kentsel alan gelişimi ve daha önce sayısallaştırılan cadde ve sokak katmanının çakıştırılması
Dördüncü Aşama	Cadde ve sokak adlarında egemen sürecin yıllara ve mekâna göre dağılışının analizi

Son olarak ise cadde isimleri uydu verileri üzerine atılarak, hangi yıllar arasında hangi cadde ve sokak isimleri ağırlıktadır sorusunun cevabı aranmıştır. Buna göre araştırmada cevabı aranan sorular şu şekildedir;

- Cadde ve sokakların isimlerinde hangi kategori hâkimdir?
- Cadde ve sokakların dağılışı ile adlandırılmaları arasında bir ilişki var mıdır?
- Hangi cadde ve sokak ismi ağırlıklı olarak hangi dönemde verilmiştir?
- Egemen politik süreçlerle toponimik sınıflama arasında ilişkisellik var mıdır?

Bu araştırmada temel olarak cevabı aranan sorular yukarıda verildiği gibidir. Bu yönüyle bu araştırma, toponimi ile sosyolojik, siyasal, ekonomik, kültürel ve tarihsel koşullar arasında ilişkiyi kurmayı amaçlamaktadır.

3. BULGULAR

Bu araştırmada Kilis'te yer alan cadde ve sokak isimlerinin çeşitli kriterler göz önünde bulundurularak toponimik sınıflaması yapılmış ve önemli bulgular elde edilmiştir. Bu sınıflamada siyasi, kültürel, mimari, sosyolojik, kahramanlık ve tarihsel vs. unsurlar ön planda tutulmuştur. Zira bu çalışmada ele alınan toponimi konusu, daha önce birçok araştırmada farklı alanlar için araştırılmıştır (De Bres, 1990; Altunışık, 2009; Yağmur, 2014; Kayserili, 2015; Akbıyık, 2016). Ancak cadde ve sokak isimlerinin toponimik sınıflaması sınırlı kalmıştır (Azaryahu, 2011; Günal vd., 2011; Aliağaoğlu ve Yiğit, 2013; Baysan ve Kara, 2014; Çildam, 2018). Dolayısıyla bu araştırma toponimik araştırmaların sınırlı

kaldığı cadde ve sokak adları üzerine yapılmıştır. Kilis'te ana arter, cadde, bulvar, devlet yolu, sokak ve köy yolu gibi ulaşım sistemleri bulunmaktadır. Şehrin çekirdeğinde, en eski yerleşmelerin olduğu yerde, sokaklar labirent şeklinde iken kentnin yeni gelişen alanlarında ise sokaklar daha düzenli ve planlıdır (Şekil 3).

Şekil 3: Kilis'in Cadde ve Sokaklarının Haritası

Kilis'te geçmişten günümüze önemli şahısların adlarının olduğu birçok cadde ve sokak mevcuttur. Burada dikkati çeken durum, ulusal önemli şahısların adlarının genel olarak cadde ve bulvar isimlerine verilmesidir. Yerel önemli şahısların isimleri ise genel olarak sokak ismi olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; Atatürk, İsmet İnönü, Kazım Karabekir ve Fevzi Çakmak gibi Cumhuriyet'in kurucularının ve en önemli şahıslarının isimleri ana arterlere verilmiştir. Osman Gazi, Ertuğrul Gazi, Genç Osman, Barbaros Hayrettin Paşa ve Yavuz Sultan Selim gibi daha önceki Türk Devletlerinin hükümdarlarının da bulvar ve caddelere verildiği görülmektedir (Tablo 2).

Cumhuriyet kurulduktan sonra 3. ve 4. Dönem parlamenterliğini yapan Ahmet Rasim ile 4-5. ve 6. Dönem milletvekilliği yapan Nedim Ökmen gibi ülke tarihinde yer etmiş kişilerin adının caddelere verildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra yakın siyasi tarihe damgasını vuran Alparslan Türkeş ve Adnan Menderes ile Kilis'in ilçe olduğu dönemde kaymakamlığını yapan Ali Metin Dirimtekin ve 2000'li yılların başında Kilis'te Valilik yapan Güner Özmen gibi bürokrat ve siyasilerin de adlarının ana arterlere verildiği görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde önemli bakanlıklarda bulunan isimlerin de Kilis'te caddelere verildiği görülmektedir. Bu duruma örnek olarak Hasan Polatkan Caddesi verilebilir (Tablo 2). Hem tıp doktoru hem de Devlet Konservatuarı ses eğitimi Profesörü olan Kilisli Alâeddin Yavaşca ile gazeteci yazar Hıncal Uluç gibi ülke çapında tanınan şahısların isminin caddelere verildiği görülmektedir. Korgenerel İzzettin İyigün, Orgenerel Safer Necioğlu ile Genelkurmay Başkanlığı yapan Org. Doğan Güreş gibi Kilisli üst düzey askerlerin de adları caddelere verilmiştir (Tablo 2).

Kaşgarlı Mahmut, Âşık Veysel, Mehmet Akif Ersoy ve Ahmet Taner Kışlalı gibi çeşitli dönemlerde yaşamış gazeteci ve şairlerin isminin de caddelere verildiği görülmektedir. Yerelde tanınan ulusal çapta fazla bilinmeyen Didar Kartal gibi şairlerin adları sokak isimleri olarak verilmiştir. Bunun yanı sıra Hocazade Abdullah Enveri gibi Kilisli dini âlimlerin de adının sokak isimleri olarak verildiği görülmektedir. Yalnızca Kilisli din âlimleri değil aynı zamanda sahabelerin adının da sokaklara verildiği görülmektedir. Örneğin peygamberin sahabeti ve ilk ezanı okuyan Bilali Habeş ismi Kilis'te Sokak adı olarak kayıtlıdır (Tablo 2).

Tablo 2: Kilis'te Yerel ve Ulusal Önemli Kişilere ait Cadde ve Sokak Adları

Sıra	Cadde	Sıra	Sokak
1	Abidin Ağa Caddesi	1	Abdullah Efendi Sokak
2	Abuşağa Caddesi	2	Ahmet Efendi Sokak
3	Adnan Menderes Caddesi	3	Ahmet Milli Sokak
4	Ahmet Rasim Caddesi	4	Ali Tuna Sokak
5	Ahmet Taner Kışlalı Caddesi	5	Attar Hanifi Sokak
6	Alaattin Yavaşca Caddesi	6	Av. Kadri Timurtaş Sokak
7	Ali Metin Dirimtekin Caddesi	7	Didar Kartal Sokak
8	Aşık Veysel Caddesi	8	Dr. Hasan Kamil Demirbaş Sokak
9	Atatürk Caddesi	9	Dr. Hikmet Çelkan Sokak
10	Av. Mehmet Yeşilçimen Caddesi	10	Dr. Mehmet Çolakoğlu Sokak
11	Barbaros Hayrettin Paşa Caddesi	11	Dr. Sadık Ahmet Sokak
12	Cahit Ulutaş Caddesi	12	Dr. Tekin Ay Sokak
13	Cengiz Topel Caddesi	13	Durmuş Hoca Sokak
14	Doğan Güreş Paşa Bulvarı	14	Faruk Çınar Sokak
15	Dr. Mehmet Turgut Caddesi	15	Gökalp Sokak
16	Ertuğrul Gazi Caddesi	16	Hacı Ahmet Satır Sokak
17	Fatih Caddesi	17	Hacı Allus Sokak
18	Fevzi Çakmak Bulvarı	18	Hacı Benli Sokak
19	Genç Osman Caddesi	19	Hacı Bekirbey Sokak
20	Rüştü Zorlu Caddesi	20	Hacı Faik Sokak
21	Semih İnal Caddesi	21	Hacı Osmanoğlu Sokak
22	Şevket Bulut Caddesi	22	Hafız Celkan Sokak
23	Şihahmet Caddesi	23	Hafız Kamil Kideys Sokak
24	Tuğrul Reis Caddesi	24	Hacı Efendi Sokak
25	Vali Güner Özmen Bulvarı	25	Haşmet Topaloğlu Sokak
26	Yavuz Sultan Selim Caddesi	26	Hattat Hoca Sokak
27	Zekeriya Korkmaz Caddesi	27	Hocazade Abdullah Enveri Sokak

28	Zübeyde Hanım Caddesi	28	İhsan Savaşçı Sokak
29	Harun Reşit Caddesi	29	Kamil Kudeyet Sokak
30	İpsir Paşa Caddesi	30	Kasap Ahmet Sokak
31	İzzettin İyigün Bulvarı	31	Kasap Mehmet Sokak
32	Kaşgarlı Mahmut Caddesi	32	Kastelli Reşit Sokak
33	Kazım Karabekir Caddesi	33	Mimar Sinan Sokak
34	Mehmet Akif Ersoy Caddesi	34	Dr. Seyfettin Başcılar Sokak
35	Mehmet Eren Caddesi	35	Muallim Rıfat Bilge Sokak
36	Mustafa Beyazıt Caddesi	36	H. Şekeroğlu Sokak
37	Nedim Ökmen Caddesi	37	Hacı Hafız Sokak
38	Orgeneral Safer Necioğlu Bulvarı	38	Çolak Mustafa Sokak
39	Osmangazi Caddesi	39	Yusuf Polat Sokak
40	Alparslan Türkeş Bulvarı	40	Fevzi Çakmak Sokağı
41	Hıncal Uluç Caddesi	41	Bilali Habeş Sokak
42	İsmet Paşa Caddesi		
43	Hasan Polatkan Caddesi		
44	Prof. Dr. Haluk Timurtaş Caddesi		

Kilis'te Cadde ve sokak isimlerinde çoğunlukla önemli yerel ve ulusal şahısların verildiği görülmektedir. Bunun dışında, doğal ve kültürel peyzaj ile ilgili cadde ve sokak isimlerinin de oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Doğal ve kültürel peyzaj ile ilgili cadde ve sokak isimleri kategorisi analiz edildiğinde buralara çoğunlukla sokak isimleri verildiği görülmektedir. 38 adet olarak belirlenen doğal ve kültürel peyzaj ile ilgili adlandırmalarının tümünün sokaklara verildiği görülmektedir (Tablo 3). Genel olarak belirtilecek olunursa; Kilis'te önemli ulusal şahısların adları cadde ve bulvarlara verilirken, doğal ve kültürel peyzaj ile ilgili adlandırmaların ise sokak isimlerinde yapıldığı dikkati çekmektedir.

Kilis'in güneyinin Suriye ile kuzeyinin Gaziantep ile çevrili ve Akdeniz'e yakın bir konumda bulunması, sokak ve cadde isimlerinin fazla olmasına neden olmuştur. Akdeniz ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi arasında geçiş noktasında bulunan Kilis'te Akdeniz Caddesi bulunur. Bunun yanı sıra Kilis'in güneybatısında Gaziantep'in İslâhiye İlçesi bulunurken, buranın aynı zamanda Kilis'te bir cadde ismi olduğu görülmektedir. Aynı zamanda güneyinde Suriye'nin bulunmasından

dolayı buraya bağlanan Kilis Öncüpınar Suriye Yolu adında bir cadde bulunmaktadır (Tablo 3).

Kilis aynı zamanda Cumhuriyet ile ilgili cadde ve sokak adlarının fazla olduğu bir yerdir. Kuvayi Milliye Caddesi, Cumhuriyet Caddesi, İstiklal Caddesi, Atatürk Caddesi, Zübeyde Hanım Caddesi, Kazım Karabekir Caddesi, Mehmet Akif Ersoy Caddesi, İnönü Bulvarı ve İsmet Paşa Caddesi Cumhuriyet ile ilgili kahramanların, savaşların ve önemli şahısların adlarını taşımaktadır (Tablo 3).

Mercidabık Savaşından, Anafartalar Savaşı, 20 Temmuz Kıbrıs Barış Harekâtına ve Kilis'in kurtuluşu olan 7 Aralık Caddesine kadar Anadolu'nun tarihinde önemli yer taşıyan zafer ve kurtuluş savaşlarının adının Kilis'te cadde ve sokak isimlerine verildiğini görmek mümkündür (Tablo 3). Bu bağlamda Kilis'te tarih boyunca önemli savaş ve direnişlerin yaşandığını belirtmek mümkündür. Kilis halkı, I. Dünya savaşı sonrasında, ilk olarak İngiliz, daha sonrasında ise Fransız işgalinden “kahramanca savaşarak” kurtuluşunu ilan etmiştir (Harunoğulları, 2016).

Kilis'te Cadde ve sokaklara en fazla verilen isimlerden birisi de ibadet yerleri ile ilişkili cadde ve sokak isimleridir. Bu adlar genellikle, söz konusu ibadet yerlerine giden sokaklara verilmiştir. Bu konuyla ilgili 13 adet sokak ismi verilirken, cadde ismi yoktur. Kilis'in bilhassa şehrin çekirdeğinde yer alan sokak isimlerine damga vuran isimlerin sahabelerden geldiği görülmektedir. Zira Kilis, Türkiye'de en fazla sahabe kabrinin bulunduğu kenttir. Aynı zamanda Kilis inanç turizmi bakımından oldukça yüksek potansiyeli bulunan bir kenttir. Kilis'te 3 bin sahabe kabrinin bulunduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda kentte dini sokak isimlerinin fazla olduğu görülmektedir (Tablo 3). Kısacası Osmanlı Devleti'nin egemen olduğu dönemde Halep'in kazası olan Kilis, Cami, Medrese, Tekke, Türbe ve Mevlevihane'si ile köklü bir tarihe sahiptir (Harunoğulları, 2016) ve bu tarihsel kökeni cadde ve sokak isimlerinde görmek mümkündür.

Kilis'te inanç ile sokak ve cadde adları arasındaki ilişki detaylı analiz edildiğinde, en eski İslami yapı olarak 7. yy' da tamamlanan Ulucami dikkat çekmektedir. Osmanlı Devleti'ne ait kayıtlara göre Kilis şehrinde 55 cami, 10 mescit yer aldığı ifade edilmektedir ve bugün bunların yalnızca 11 cami ve 2 mescit orijinal şekliyle ayakta kalabilmiştir (Çelik, 2018).

Bunun yanı sıra şehit olan Kilisli asker ve polislerin adı cadde ve sokaklarda yaşatılmaktadır. Kilis'te 13 adet şehit ve gazilerle ilgili cadde ve sokak isimleri mevcuttur (Tablo 3). Kilis'te az da olsa, mitoloji ve efsanelerle ilgili cadde ve sokak isimleri mevcuttur. Bunlar; Dede Korkut Caddesi ve Şahmaran Sokaktır. Kilis'in kentsel mimarisi ve dokusuyla ilgili fikir veren cadde ve sokak isimleri de vardır. Bunlar; Dar Sokak, Aslanlı Sokak, Beşevler Sokak ve Bodur Sokaktır (Tablo 3).

Aynı zamanda Kilis'te bazı şahıs adları ve aile soyadları Belediye Meclisi'nin onayına sunulmuşlardır. Aynı durumda mahallenin muhtarlarının da şehir belediyesine başvuruları neticesinde adları genel olarak caddelerden öte sokaklara verilmiştir. Bazı durumlarda Valilik ve Genel Kurmay Başkanlığı gibi kurumların talepleri nedeniyle kişi adları cadde adı olarak kullanılmıştır. Genelkurmay Başkanlığının talepleri doğrultusunda Kilis'te şehit ve cadde adları yoğunluk kazanırken, bazı eski vali ve kaymakamların adları ise merkezi yönetimin talepleri doğrultusunda gerçekleşmiştir.

Türk Dil Kurumu Başkanlığının da Türkiye'nin genelindeki kentlerde olduğu gibi Kilis'te bazı caddelerin adlandırılmasında etkisi vardır. Örneğin; 1998 yılı Dede Korkut yılı olduğu için Dede Korkut ismi Balıkesir'de olduğu gibi Kilis'te de cadde adı olarak kullanılmış olabilir (Aliağaoğlu ve Yiğit, 2013).

Tablo 3: Kilis'te Cadde ve Sokak Adları ve Sınıflandırılması

Sıra	Cadde ve Sokak İsmi	Kategori
1	Gaziantep-Kilis Yolu	Konum ve Komşu Yerler ile İlgili Cadde ve Sokak İsimleri
2	Polateli Yolu	
3	Musabeyli-Nurdağ Yolu	
4	Göktaş Köyü Yolu	
5	Çıldıroba Köyü Yolu	
6	Arpakesmez Köyü Yolu	
7	Kilis Öncüpınar Suriye Yolu	
8	Elbeyli Yolu	
9	Ağcakent Yolu	
10	Acar Köyü Yolu	
11	İslahiye Caddesi	
12	Akdeniz Caddesi	
1	Kuvayi Milliye Caddesi	
2	Cumhuriyet Caddesi	
3	İstiklal Caddesi	

4	Atatürk Caddesi	Cumhuriyetle İlgili Cadde ve Sokak İsimleri
5	Zübeyde Hanım Caddesi	
6	Kazım Karabekir Caddesi	
7	Mehmet Akif Ersoy Caddesi	
8	İsmet Paşa Caddesi	
9	İnönü Bulvarı	
1	Anafartalar Caddesi	Savaşlarla İlgili Cadde ve Sokak İsimleri
2	Dumlupınar Sokak	
3	Mercidabık Caddesi	
4	7 Aralık Caddesi	
5	Sakarya Caddesi	
6	İnönü Bulvarı	
7	İstiklal Caddesi	
8	20 Temmuz Caddesi	
1	Acıbadem Sokak	Doğal ve Kültürel Peyzaj ile İlgili Cadde ve Sokak İsimleri
2	Akasya Sokak	
3	Akpınar Caddesi	
4	Akçay Sokak	
5	Bademli Sokak	
6	Bağcılar Sokak	
7	Bağlı Sokak	
8	Bahçeli Sokak	
9	Beyazgül Sokak	
10	Bostancılar Sokak	
11	Dereboyu Caddesi	
12	Elmalı Sokak	
13	Esertepe Sokak	
14	Gelincik Sokak	
15	Gülistan Sokak	
16	Güllü Sokak	
17	Gülbahar Sokak	
18	Gülhane Sokak	
19	Güllübahçe Sokak	
20	Söğütlü Sokak	
21	Serçe Sokak	
22	Sarmaşık Sokak	
23	Sarıgül Sokak	
24	Sarıbuğday Sokak	
25	Rüzgarlı Sokak	
26	Orkide Sokak	

Bir Şehirsel Toponimi Araştırması: Kilis'te Cadde ve Sokak İsimlerinin Sınıflandırılması

27	Palmiye Sokak		
28	Nergisli Sokak		
29	Nar Sokak		
30	Manolya Sokak		
31	Leylak Sokak		
32	Lalezar Sokak		
33	Laleli Sokak		
34	Lale Sokak		
35	İncirli Sokak		
36	Eser Sokak		
37	Esentepe Sokak		
38	Esenli Çıkmaızı		
1	Dede Korkut Caddesi		Mitoloji ve Efsanelerle İlgili Cadde ve Sokak İsimleri
2	Şahmaran Sokak		
1	Arpacı Cami Sokak	İbadet Yerleri ile İlişkili Cadde ve Sokak İsimleri	
2	Cami Kebir Sokak		
3	Cami Sokak		
4	Cüneyne Cami Sokak		
5	Ulucami Sokak		
6	Şıhlar Cami Sokak		
7	Şıh Cami Sokak		
8	Musalla Cami Sokak		
9	Muallak Cami Sokak		
10	Mevlevihane Sokak		
11	Mescit Sokak		
12	İnnaplı Cami Sokak		
13	İhlas Cami Sokak		
1	Dar Sokak	Kentsel Mimari ile İlgili Cadde ve Sokak İsimleri	
2	Aslanlı Sokak		
3	Beşevler Sokak		
4	Bodur Sokak		
1	Şehit Er Necmettin Ak Sokak	Şehit ve Gazilerle İlgili Cadde ve Sokak İsimleri	
2	Şehit Er Nedim Gilgil Sokak		
3	Şehit Er Zekeriya İbo Sokak		
4	Şehit Faruk Sürmeli Sokak		
5	Şehit Gün Doğdu Sokak		
6	Şehit Hasip Sokak		
7	Şehit İbrahim Boybeyi Sokak		
8	Şehit Karabacak Sokak		
9	Şehit Polis Ali Kurtoğlu Caddesi		

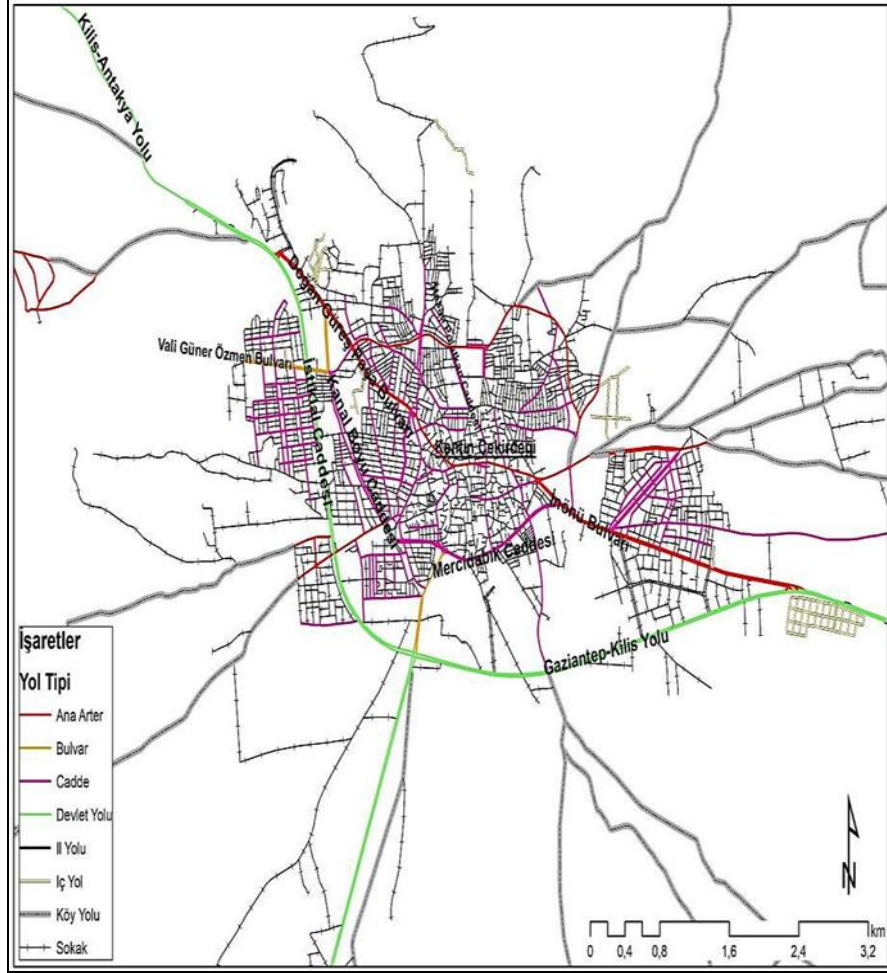
10	Şehit Ramazan Aslan Sokak	
11	Şehit Sakıp Caddesi	
12	Şehitler Abidesi Caddesi	
13	Gaziler Caddesi	

Cumhuriyet, Mercidabık ve Odunpazarı Kilis'in en eski caddelerindendir. Bu caddelere bağlanan sokaklar dar ve labirent şeklindedir (Şekil 4). Bu sokakların labirent şeklinde olması, iklim koşulları ile ilişkili olduğunu belirten araştırmalar söz konusudur (Akdemir ve İncili, 2014). Bu dar ve labirent şeklindeki sokaklar rüzgâr koşullarından maksimum ölçüde faydalanmak amacıyla tasarlanmıştır denilebilir. Zira Kilis'te doğal ve kültürel peyzaj ile ilgili cadde ve sokak isimleri dikkate alındığında, Esertepe sokak, Esenli sokak, Esentepe sokak, Esenli çıkmazı gibi sokak isimlerinin yaygın olduğunu görmek mümkündür (Tablo 3).

Kilis'te genel olarak; cumhuriyetle ilgili, savaşlarla ilgili ve ulusal önemli kişilere ait adlar caddelere verilirken, yerel önemli şahıslarla ilgili, doğal ve kültürel peyzaj ile ilgili, ibadet yerleri ile ilişkili ve kentsel mimari ile ilgili adlar sokaklara verilmektedir (Tablo 2 ve 3).

Kilis-Antakya yolu batıdan kente sokulurken iki kola ayrılmaktadır. Şehre giren cadde Doğan Güreş Paşa Bulvarı olarak devam ederken, Kilis- Antakya yolunun diğer kolu Kilis-Gaziantep yolu ya da bilinen adıyla çevre yolu olarak devam etmektedir. Doğan Güreş Paşa Bulvarı daha sonra doğuya doğru İnönü Bulvarı olarak devam edip Kilis Gaziantep yoluna bağlanmaktadır. Doğan Güreş Paşa Bulvarı olarak başlayıp İnönü Bulvarı olarak devam eden yolun kuzey kısmı şehrin çekirdeğini temsil eder. Şehrin çekirdekten güneye doğru ikincil büyüme alanı ise Kilis-Gaziantep yolu ile Doğan Güreş Paşa ve İsmet İnönü Caddelerinin arasında kalan kısımdır (Şekil 4).

Şekil 4: Kilis'te Yol Tiplerinin Dağılışı ile Ana Arterlerin Adları

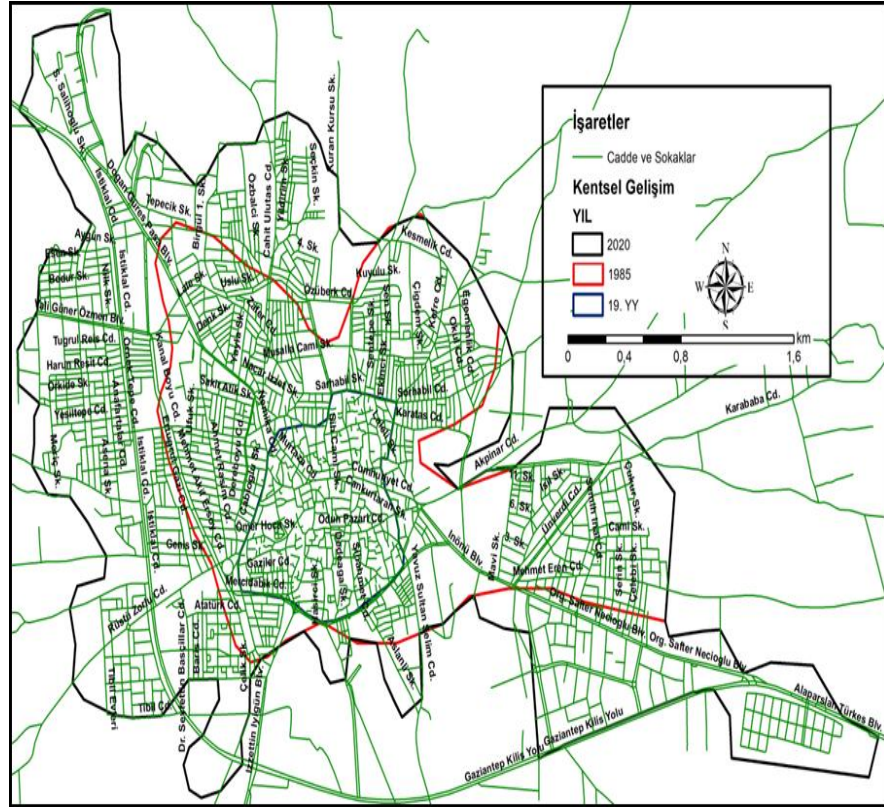

Kilis kentinin 19. yy'da yüzölçümünün 90 ha olduğu görülmektedir. Bu dönemde kentin en önemli ana arteri olarak Şih Ahmet ve Murtaza Caddesi ön plana çıkmaktadır. Murtaza Caddesinin ismini Kilis Mevlevihane'sinden aldığı görülmektedir. Kilis Mevlevihane'si, 1525'te dönemin Valisi olduğu ifade edilen Abdülhamit Murtaza tarafından yapılmıştır (TDV, 2002). Kilis'teki Murtaza Caddesi, Kilis Mevlevihane'si ile yapımını üstlenen vali arasındaki ilişkinin anlaşılmasında ve bugün diri tutulmasında önemli bir role sahiptir.

19. yy'da genel olarak sokak isimleri daha fazla dikkat çekmektedir. Bilhassa cami adlarının sokak isimleri üzerinde belirleyici

olduğu görülmektedir. 19. yy'da Musalla Cami ve Ulu Cami kentin sokaklarının bağlandığı merkezi noktalardır. Mercidabık, Odunpazarı ve Cumhuriyet Caddeleri ise 1900'lü yılların ortasında kentin öne çıkan ana arterleri olmuştur (Şekil 5). 1985 yılında kentin alanınının 450 ha civarında olduğu görülmektedir. Bu dönemde. Atatürk, İnönü, Yavuz Sultan Selim, Rüşti Zorlu, İstiklal, İzzettin İyigün ve Doğan Güreş Paşa Bulvarı gibi ana arter adlarının kente damga vurduğu görülmektedir. Bu dönemde Cumhuriyet'in önemli olaylarına ve şahıslarına yönelik isimlerin ön plana çıktığı görülmektedir (Şekil 5). Günümüze gelindiğinde, Kilis kentinin yüzölçümünün 950 ha civarında olduğu görülmektedir. Yani Kilis kentinin 1985'ten 2020 yılına gelindiğinde geçen 35 yıllık süre zarfında neredeyse 2 katı büyüdüğü görülmektedir. Bu dönemde kente damga vuran isimlerin Alparslan Türkeş, İzzettin İyigün ve Doğan Güreş Paşa gibi asker kökenli önemli şahısların olduğu görülmektedir (Şekil 5).

Şekil 5. Kilis'te Yıllara Göre Kentsel Gelişime Bağlı Olarak Ortaya Çıkan Cadde ve Sokaklar

4. SONUÇ

Anadolu'daki neredeyse tüm kentlerde tarihten bu yana önemli savaşlar, siyasal mücadeleler, kahramanlıklar, zulme direnişler ve istiklal mücadeleleri olmuştur. Bu tarihin ruhunu belki de en net cadde ve sokaklarda görmek mümkündür. Cadde ve sokak adları, günlük yaşamımızda pek fark etmesek de otoritenin ve söz konusu gücün ideolojik aygıtlarını topluma öğrettiği alanlardır. Bu bağlamda kentler her dönem bir ideolojik aygıtın faaliyet alanı olarak şekillenmişlerdir. Bu yüzden kentlerin bir hafızası vardır.

Yaşadığımız kentlerden, o kentlerde yürüdüğümüz cadde ve sokaklara kadar bir bellek söz konusudur. Bu bellek o kentin yerel ve ulusal boyuttaki hafızasıdır. Bu hafıza, ülkenin siyasal yapısıyla ilişkili olduğu gibi o kentin şahsiyeti/kimliği ile de alakalıdır. Bu bağlamda yer adları bir mekânın tarihi, sosyolojik, kültürel ve politik hafızasını yansıtmaktadır. Cadde ve sokak adları da insan isimleri gibi verilmiş nedeni ve hikâyesine sahiptir. Bu hikâyeye anlaşıldığı zaman kentin tarihini, kültürünü ve politik duruşunu anlayabilmek mümkün hale gelebilmektedir. Kentlerde önemli zaferlere ve savaşların, ulusal kahramanların, yerel ve merkezi idarenin atadığı yöneticilerin ya da kentin ünlü şairlerinin adına rastlamak mümkündür. Bazen kentlerde ülkenin acı yüzünü de görmek mümkündür. Adını cadde ve sokaklara veren şehit ve gaziler o kentin hüznünü ve kahramanlarını bir arada hatırlatan yer adlarıdır. Bu adların tümüne Kilis'te rastlamak söz konusudur. Kilis, cadde ve sokak adları ile hem Kilis'in hem de ülkenin hafızasını taşımaktadır.

Sonuç olarak bu çalışmada görülmüştür ki, Kilis'te cadde ve sokaklarda yürüdüğü zaman bazen Kilis'in ulusal çapta tanınan sanatçısı Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca hatırlanırken bazen de Hıncal Uluç'un Kilisli olduğu anlaşılmaktadır. Kilis'in Sokak ve cadde isimleri aynı zamanda bu toprakların Mercidabık Savaşından Cumhuriyet'in kapısını açan Kurtuluş Mücadelesine kadar büyük savaşların kazanıldığı yerler olduğu gerçeğini yansıtmaktadır. Kilis aynı zamanda şehre hizmet eden vali ve kaymakamları da unutmamıştır. Bu durumu cadde ve sokaklara bu kişilerin adlarını vererek göstermiştir. Kilis aynı zamanda sahabeler ve camiler kenti olduğunu sokak adlarına yansıtarak göstermektedir. Tüm bunların toplamında kentlerin de insanlar gibi hafızası olan varlıklar olduğunu görebilmek mümkün hale gelmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıklı, A. (2003). Artukabad kazası yer adları (1455-1600). *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 181-202.
- Akbıyık, M. (2016). Siverek İlçesi Köy Yerleşmelerinin Toponimik Analizi. *Electronic Turkish Studies*, 11(8), 1-24. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9551>
- Akdemir, İ. O., & İncili, Ö. F. (2014). Coğrafi ortam ve kent fizyolojisi ilişkileri: XIX. yüzyıl Kilis şehri örneği. *Marmara coğrafya dergisi*, 0(29),220-24. <http://dx.doi.org/10.14781/mcd.26778>
- Aliağaoğlu, A., & Uzun, A. (2011). Urban Toponymy (Hodonymy): A Typological Attempt for Turkey (Şehirsel Toponimi (Hodonimi): Türkiye İçin Bir Tipoloji Denemesi). *Coğrafi Bilimler Dergisi/Turkish Journal of Geographical Sciences*, 9(2), 123-133. https://doi.org/10.1501/Cogbil_0000000121
- Aliağaoğlu, A., & Yiğit, Y. (2013). Balıkesir'de Şehirsel Toponimi: Cadde Adları. *Eastern Geographical Review*, 18(30), 311-330. <https://doi.org/10.17295/ataunidcd.31330>
- Aliağaoğlu, A., & Uğur, A. (2018). Şehirsel Toponimi: Erzurum'da Cadde Adları. *Balıkesir University Journal of Social Sciences Institute*, 21(40), 1-26. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.489078>
- Altunışık, İ., (2009), *Coğrafi Bakımdan Batman İli Yer Adları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Azaryahu, M. (1996). The power of commemorative street names. *Environment and planning D: Society and Space*, 14(3), 311-330. <https://doi.org/10.1068/d140311>
- Azaryahu, M. (1997). German reunification and the politics of street names: the case of East Berlin. *Political geography*, 16(6), 479-493. [https://doi.org/10.1016/S0962-6298\(96\)00053-4](https://doi.org/10.1016/S0962-6298(96)00053-4)
- Azaryahu, M. (2011). "The critical turn and beyond: the case of commemorative street naming", *ACME: An International E- Journal for Critical Geographies*, 10(1): 28-33. <https://acme-journal.org/index.php/acme/article/view/883>
- Baysan, S., & Kara, A. (2014). Aydın'da mahalle, bulvar, cadde ve sokak adları: Şehirsel toponimik özellikleri (District, Boulevard,

- Avenue and Street Names in Aydın: Urban Toponymic Features). *Coğrafi Bilimler Dergisi/Turkish Journal of Geographical Sciences*, 12(1), 23-48.
https://doi.org/10.1501/Cogbil_0000000151
- Çelik, M., & Gülersoy, A. (2013). Kilis Merkez İlçede Marnlı Çıplak Yüzeylerin Zamansal Değişiminin Uzaktan Algılama İle Analizi (1984-2010) Ve Bu Yüzeylerin Rehabilitasyonu İçin Öneriler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (28), 487-500.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/marucog/issue/475/3942>
- Çelik, S. (2018). Kilis'te Turizm. *Journal of International Social Research*, 11(59), 329-344.
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2641>
- Çıldam, S . (2018). Şehirsel Toponimi: Cadde Adları, Bandırma Örneği/City Toponomy: Names of Streets, Bandırma As An Example . Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi , (61) , 1-25. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniefd/issue/41551/505674>
- Çocuklu, B. H. (2019) 1332-M. 1913 Tarihli Haritaya Göre Muğla'da Yer Adları. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4(8), 350-372. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijhe/issue/39012/439171>
- De Bres, K. (1990). "English village street names", *Geographical Review*, 80(1): 56-67. <https://doi.org/10.2307/215898>
- Erkol, F. (2013). *Afyonkarahisar İli Çay İlçesinin Mikrotoponimleri ve Dil İncelemesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Günel, V., Şahinalp, M. S., & Güzel, A. (2011). Coğrafi ortamın şehirsel mekan adlarına etkisi: Şanlıurfa şehri örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 463-508.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jss/issue/24244/257066>
- Günel, V. (2012). "Batman'da cadde adlandırmaları: toplumsal bellek oluşturma ve şehirsel mekâna hâkim olma çabaları", *Marmara Coğrafya Dergisi*, 25: 171-197.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/marucog/issue/472/3860>
- Güner, İ. ve Ertürk, M. (2004). "Türkiye il merkezi kent adlarının kaynakları üzerine bir araştırma", *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 12: 39-62.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23501/250397>

- Harunoğulları, M. (2016). Kilis'in inanç turizmi potansiyeli ve kutsal mekânları. *Electronic Turkish Studies*, 11(21), 177-210.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9741>
- Hüseyin, N., Ahmet Naci, (1928), “Anadolu’da Türklere Ait Yer İsimleri”, *Türkiyat Mecmuası*, 2(246), 243-259.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuturkiyat/issue/18506/195004>
- Kahraman, M. (2019). İstanbul'un Değişen Sokak İsimleri. *Journal of International Social Research*, 12(65), 255-263.
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3442>
- Karabacak, Z. İ. (2013). Yerel Dokusunu Yitirmekte Olan Bir Kent: Malatya. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(5), 345-355. <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423932841.pdf>
- Kayserili, A., (2015) “Erzurum Şehrinde Yer Adları Üzerinde Bir Deneme”, Coğrafyaya Adanmış Bir Ömür Hayati Doğanay, Edt. Zaman, S., Coşkun, O., Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum
- Kayserili, A. (2016). Bir Toponimi Araştırması: Ağrı’da Yer Adları. *TURAN-SAM*, 8(Special), 21-29.
<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=473104>
- Köksal, S. (2019) *Kayseri İli Yer Adları: Kimlik, Kültür ve Mekan* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) . Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Şahin, G. (2010). Türkiye’de yapılmış toponimi çalışmaları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 134-156.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/adyusbd/issue/1399/16546>
- Tamtamış, H. (2018, 09-14 Nisan). *Mardin’de Değiştirilen Yer Adları Üzerine Bir Tasnif Denemesi (A Classification Experiment on Place Names Modified in Mardin)*. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresinde (UBAK 2018), Mardin, Türkiye.
- Tatlidil, E., (2009). Kent ve kentli kimliği; İzmir örneği. *Ege Akademik Bakış*, 9(1), 319-336.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/eab/issue/39855/472608>
- Telli, B. (2018). Yer Adları Üzerine Bir Değerlendirme: Adıyaman İli Gölbaşı İlçesi Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 13(12), 507-526. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13694>

- TDV İslam Ansiklopedisi (2002). *Kilis Mevlevihânesi: Kilis'te inşa edilen ilk Osmanlı mimari eserlerinden biri*.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/kilis-mevlevihanesi>
- Turan, S., & Ercoskun, Ö. Y. (2017). Meydanlardaki İsim Değişikliklerinin Kent Belleğine Etkisi: Ankara Örneği. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 2(1), 55-68.
<https://doi.org/10.30785/mbud.337234>
- Oğurlu, İ. (2014). Çevre-kent imajı-kent kimliği-kent kültürü etkileşimlerine bir bakış. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi* 13(26), 275-293.
<http://ww3.ticaret.edu.tr/iogurlu/files/2015/02/%C4%B0dris-O%C4%9EURLU-%C3%87evre-Kent-Kimli%C4%9Fi.pdf>
- Ulu, A., & Karakoç, İ. (2004). Kentsel değişimin kent kimliğine etkisi. *Planlama Dergisi*, 3(29), 59-66.
https://www.spo.org.tr/resimler/ekler/c58e3a306451c9d_ek.pdf
- Umar B. (1993), *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılâp Kitabevi.
- Yağmur, Ö. (2014). Höbek Köyü Yer Adları Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49(49), 243-264.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iutded/issue/17077/178698>
- Yılmaz, C., ve Kaya, Ü. M. (2018). Bir Mikrotoponimi Denemesi; Sinop-Ayancık'ta Zingal Orman İşletmesi'nin Yer Adlarına Etkisi. *Eastern Geographical Review*, 23(39), 149-164.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/499114>